

Podelitev nagrade, priznanj in zahvalne listine Slovenskega arheološkega društva 2012

Jana Horvat, Mira Strmčnik Gulič, Borut Križ

Komisija za podelitev nagrad Slovenskega arheološkega društva

Na Razpis za nagrado, priznanje, častno članstvo in zahvalno listino Slovenskega arheološkega društva (SAD) je v razpisanem roku prispelo šest predlogov. Komisija za podelitev nagrad SAD je med njimi izbrala letošnje nagrajence, ki jih je potrdil Izvršni odbor SAD.

Nagrado Slovenskega arheološkega društva za življenjsko delo prejme red. prof. dr. Peter Kos.

Peter Kos je vso svojo znanstveno kariero posvetil numizmatiki slovenskega prostora in sosednjih dežel ter širšim problemom numizmatične vede. Ustvaril je izjemen raziskovalni opus, slovenska numizmatika pa je pod njegovim vodstvom dosegla vrhunsko raven in ugled v mednarodnih raziskovalnih krogih.

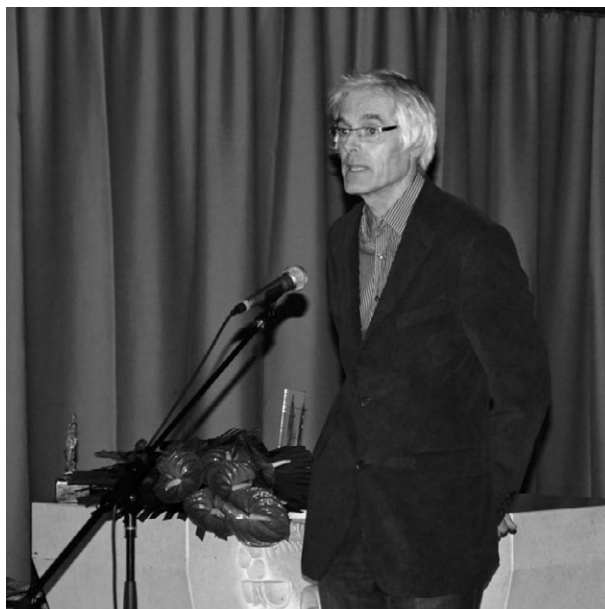
V letih 1976–1987 je bil vodja Numizmatičnega kabineta Narodne banke Slovenije, nato pa je prevzel vodenje Numizmatičnega kabineta Narodnega muzeja Slovenije. Petnajst let je bil ravnatelj Narodnega muzeja Slovenije (1995–2010). Od leta 1979 je na Oddelku za arheologijo Filozofske fakultete v Ljubljani predaval antično numizmatiko in leta 2000 postal redni profesor.

Je avtor in soavtor trinajstih monografij, čez 50 izvirnih znanstvenih člankov in prispevkov v monografijah, potrebno pa je tudi izpostaviti njegovo avtorstvo sedmih razstav.

Pionirska študija *Keltski novci Slovenije* iz leta 1977 še danes velja za eno referenčnih del keltskega novčništva v širšem prostoru. Sledila je disertacija o novčnem obtoku v jugovzhodnoalpskem prostoru, ki je leta 1986 izšla v angleškem jeziku. Pomembnejši monografski deli sta tudi objava zakladne najdbe Čentur C iz leta 1983 (skupaj z Aleksandrom Jeločnikom) ter študija o rimskih republikanskih novcih leta 1990 (skupaj z Andrejem Šermrovom).

Peter Kos je začetnik in dolgoletni oblikovalec *Registra numizmatične dediščine Slovenije*, ki danes vsebuje več kot 60.000 novčnih enot. V devetdesetih letih 20. stoletja je med prvimi v slovenski humanistiki vzpostavil računalniški sistem podatkovnih baz (NUMIZ), ki predstavlja informacijsko podporo slovenski numizmatiki.

Sodeloval je v različnih mednarodnih referenčnih leksikonih oz. atlasih. Začel je s serijo *Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien*, sodeloval je pri delu *Barrington atlas of the Greek and Roman world*. Zelo pomemben je *Leksikon antične numizmatike* iz leta 1997, katerega avtor je.

Slika 1. Govor nagrajenca SAD za življenjsko delo, dr. Petra Kosa.

Peter Kos je deloval tudi na širšem arheološkem in kulturnem področju. Z uredništvom revije oziroma serije *Situla* je bistveno prispeval k slovenski znanstveni publicistiki. Kot ravnatelj Narodnega muzeja Slovenije je poskrbel za ureditev lapidarija z več kot 200 antičnimi spomeniki v prizidku muzeja in s tem postavil visoke standarde za razstave antičnega epigrafskega in likovnega gradiva.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije prejme dr. Dragan Božič za knjigo *Poznolatensko-rimsko grobišče v Novem mestu, Ljubljanska cesta in Okrajno glavarstvo*.

Dragan Božič je velik del svojih raziskav posvetil proučevanju latenske dobe na območju jugovzhodnoalpskega prostora. Delo je nadgradil z monografijo, v kateri je objavil dva sklopa grobnih najdb iz Novega mesta, ki sta bila izkopana že v letih 1890 (Ljubljanska cesta) in 1902 (Okrajno glavarstvo) in ju hrani Narodni muzej Slovenije. Najdišči predstavljata dva dela velikega latensko-rimskega grobišča, katerega tretji del je bil raziskan med leti 1973 in 1977 na Beletovem vrtu pod vodstvom Toneta Kneza in objavljen leta 1992. Vrednost gradiva, ki ga

Slika 2. Utrinek s podelitve nagrad v emonski civilni baziliki (Galerija Jakopič MGML).

objavlja Dragan Božič, je sicer zelo zmanjšana, saj niso bile ohranjene grobne celote. Tako kot kaže že podnaslov knjige *Študije o fibulah in relativni kronologiji pozne latenske dobe*, pa so bile najdbe Božiču izhodišče za širšo obravnavo. Jedro dela predstavlja temeljita tipološka in kronološka analiza nekaterih vrst fibul: tistih različic vrste Nauheim, ki se pojavljajo na najdiščih mokronoške skupine, fibul vrste Nova vas in Idrija Ia. Posebno poglavje je posvečeno relativni kronologiji poznolatske dobe v jugovzhodnih Alpah in v severni Italiji. Božič je povezal kronološke sisteme srednje Evrope s tistimi, ki so v rabi v Italiji. V severni Italiji je izdvojil skupino poznolatskih grobov v posebno stopnjo (označeno kot LTit D3), ki je vzporedna s stopnjo LT D2 v srednji Evropi. Poskusil je tudi odgovoriti na vprašanje, kdaj je bilo ustanovljeno italško naselje na Štalenski gori. Knjiga *Poznolatsko-rimsko grobišče v Novem mestu* torej predstavlja referenčno delo za proučevanje drobne materialne kulture na širšem prostoru, ki zajema poleg Slovenije tudi zahodni Balkan in vzhodne Alpe.

Delo je izšlo v mednarodno uveljavljeni seriji Narodnega muzeja Slovenije *Katalogi in monografije* v slovenskem in angleškem jeziku, tako da so raziskovalni izsledki do-

stopni najširši mednarodni javnosti ter hkrati pomenijo pomembno promocijo slovenske arheologije.

Priznanje Slovenskega arheološkega društva za izjemen enkratni dosežek s področja arheologije prejme Branko Kerman za razstavo *Tü mo, slovanska poselitve Prekmurja*.

Branko Kerman je sodeloval pri arheoloških zaščitnih raziskovanjih na trasi pomurskega odseka avtoceste, ki so potekala pod okriljem *Skupine za arheologijo na avtocestah Republike Slovenije* med leti 2000 in 2006. Te raziskave so dale mnoga nova spoznanja o poselitvi Pomurja skozi vsa arheološka obdobja.

Branko Kerman se je kmalu po koncu terenskih raziskav posvetil analizi materialnih pričevanj prve slovanske poselitve Pomurja. Rezultate novih znanstvenih dognanj je leta 2011 strnil v razstavo, ki kompleksno prikazuje čas zgodnjega srednjega veka od 6. do 11. stoletja.

Razstava je zasnovana v treh sklopih. Prvi del govori o slovanski poselitvi Pomurja. Sledi kronološko nazorna in večplastna predstavitev najdb iz naselbin in grobov s

posebnim poudarkom na lončenini. Tretji del je posvečen bivališčem z osrednjim težiščem na rekonstrukciji zemljanke.

Razstavo sestavljajo predmeti v vitrinah, dvojezični panoji (slovenski in angleški) s fotografijami, risbami in zemljevidi ter dva filma. Spremljajo jo tudi katalog, zloženka, plakat in lastna spletna stran. V Pomurskem muzeju Murska Sobota je bila na ogled v letih 2011 in 2012, trenutno je razstavljena v Narodnem muzeju Slovenije, v letu 2013 pa bo gostovala v Dolenjskem muzeju v Novem mestu.

Iz na videz skromnega arheološkega gradiva je bilo gotovo zelo težko pripraviti zanimivo razstavo. Branku Kermanu pa je uspelo na podlagi dosedanjega vedenja in iz različnih zornih kotov predstaviti celovito zgodbo o slovanskih prednikih, ki so se konec 6. stoletja naselili na ravninah ob Muri in poznejšim rodovom zapustili krhke sledi svojega bivanja. Skupaj z oblikovalcem Domnom Frasom sta zasnovala razstavo na zanimiv, pregleden način, ki obiskovalca vključi v doživljanje preteklega sveta in mu zapusti globok vtis. Že naslov razstave *Tü mo*, ki v prekmurščini pomeni *Tukaj bomo*, na simboličen način povezuje današnje prebivalce Pomurja z njihovimi dawnimi predniki.

Zahvalno listino Slovenskega arheološkega društva prejme *Inštitut Ivan Michler, zavod za zgodovino prostora*.

Inštitut Ivan Michler je bil kot zasebni zavod ustanovljen leta 2007. Že od ustanovitve dalje je eden od glavnih ciljev inštituta raziskovanje in dokumentiranje še neodkritih delov poznoantičnega obrambnega sistema *Claustra Alpium Iuliarum* ter hkrati njegova oživitev in povečanje dostopnosti. Sodelavci so se z odličnimi rezultati posvetili arheološki topografiji in natančni prostorski umestitvi ostankov sistema *Claustra*, dokumentacijo teh raziskav pa so predali Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Ljubljana.

V promociji in turistični oživitvi arheoloških ostankov Inštitut aktivno sodeluje z večino občin, kjer ležijo najdišča. V sodelovanju z Narodnim muzejem Slovenije je na območju prezentiranih arheoloških najdišč Hrušica in Lanišče postavil nove razlagalne table.

Leta 2011 je Inštitut izdal prvo poljudno arheološko revijo v Sloveniji *Arheologija danes* in s tem pomembno

prispeval k popularizaciji arheologije.

Inštitut Ivan Michler ves čas deluje v povezavi z različnimi strokovnimi, vladnimi, občinskimi in drugimi ustanovami, vendar brez podpore javnih sredstev, samo s prostovoljnim delom in s pomočjo zasebnih donacij.

Za Priznanje SAD v letu 2012 sta na komisijo prispela še dva predloga:

Janja Železnikar, za stalno razstavo Medobčinskega muzeja Kamnik *Odsevi kamniških tisočletij*, ki predstavlja prerez časa v širšem kamniškem prostoru od prvih paleontoloških najdb, preko prvih sledov poselitve in nastanka mesta, do 19. stoletja. Življenje preteklih tisočletij se nam razkriva skozi skrbno izbrano in predstavljeno materialno in duhovno dediščino.

in

Strokovna komisija za arheološke raziskave (pri MIZKS RS), med nalogami katere je tudi presojanje o zadostitvi strokovnim merilom za izvedbo arheoloških raziskav v skladu z veljavnim področnim pravilnikom in predlaganje izdaje kulturnovarstvenega soglasja za raziskavo ministru, pristojnemu za kulturo.

Komisija je od ustanovitve do danes na 100 sejah obravnavala preko 1400 vlog in s tem izjemno prispevala k ureditvi področja presojanja ustreznosti in upravičenosti do izvedbe arheoloških raziskav ter vzpostavitvi hitrega in transparentnega sistema obravnave vlog.